Christiano Lectori

S. P. D.

HERMANNUS von der Hardt.

QUàm *corruptus Ecclesiæ* fuerit *status* proxime *ante Concilium Constantiense*, superiores viri clarissimi, *Vrie*, *Clemangis*, *Gerson*, oculati testes, abunde monuerunt. *Bonifacii IX. artes pecuniariæ* ansam quidem querelis & disidiis turbisque Ecclesiasticis dederant præcipuam. Verùm, vel sopitæ forsan, vel toleratæ, vel dissimulatæ, ni *Johannes XXIII.* incautus ac imprudens, Bonifacium arte superare contendisset, & dum ille ad eliciendum sangvinem flagellis usus, hic scorpiones substituendos judicasset. Sacra in hoc Johanne auri fames, Ecclesiæ sangvine vix restingvenda, totum orbem Christianum commoverat, ut compositis consiliis vitam atque incolumitatem Ecclesiæ tueri constituerent. Quod non nisi illo capite sublato futurum sperabatur.

Palatius, in *Monarchia* sua *Ecclesiastica*, novissime *Venetiis* edita, *Tom. III. f.* 447. non inscito in hunc Johannem lusit emblemate, dum *vitulum aureum* summi sacerdotis *Aaronis* stitit, haud longe à furno candente fumiganteque, quo vitulus iste aureus, Mosis maximi Ducis autoritate atque jussu consumendus erat, scandalique aboliti cineres labenti fluvio inspergendi, ut conspectui hominum dedecus prorsus subduceretur. Neque explicare intermisit *Palatius* hoc illius temporis spectaculum triste atque ferale, his additis verbis: *Johannem* 22 (23.) *Antipapam, armis magnum,*

gnum, in spiritualibus nullum, ut ait Sanctus Antoninus, in vitulo damus, quem coactus Aaron Hebræis erexit, sub titulo: Hi sunt Dii tui Israël. Exod. 32.

Ceterum, publicam hanc Ecclesiæ vel Judaicæ vel Christianæ calamitatem, inaurato vitulo idolove omnium oculos percellentem, avertere, non erat unius atque alterius viri privati, vel optimi atque religiosissimi, Israëlitæ aut Christiani, sed Ducis supremi, *Mosis, Imperatorisve Romanorum* Augustissimi.

Auxerat olim in deserto miseriam gentis sub auri fulgore, *MOSIS Ducis fortissimi absentia.* Ita sane simile Ecclesiæ Christianæ infortunium evenisse visum, cum A. 1410. dicto Johanne Papa electo evectoque, & aurum pro vitulo inaurando abunde collecto, *Imperium Romanum* Duce summo vel *Imperatore careret.* Aberat sane tantisper *SIGISMUNDUS*, mox Electorum votis ex Hungariæ montibus evocandus, summus populi Dux ac *IMPERATOR* constitutus.

Festivitas nihilominus ruffi vituli brevis erat, ex quo *MOSES* Dei jussu nutuque de monte descenderat, populum vitulantem contemplatus. Totius namque Judaicæ gentis capitibus congregatis, publice hoc facinus fœdumque vituli inaurati cultum exprobravit autoribus. Idque pro zelo suo & divini cultus studio mox in solennissima populi congregatione effecit, ut aureum hoc fulgidumq; totius gentis scandalum præcipitaretur, penitusque contritum aboleretur. Non dispar *IMPERATORIS SIGISMUNDI*, pro suo in Deum & verum ejus cultum amore, facinus, memorabile sane ac laudabile. Quamprimum enim Imperium obtinuit, ut aureum illud religionis monstrum, Johannem XXIII. auro convasando unice imminentem, cominus spectaret: Pro sua majestate supremoque jure, mox universæ Ecclesiæ antistites, exemplo Mosis, Constantiam congregavit. In quo universali Christiani orbis Concilio, vitulantes quosque, aut vituli inaurati cultu à Religione sincera abstractos, in ordinem primum redigeret, & in veræ pietatis studio constantes esse juberet: Dein extemplo auro fulgentem Johannem XXIII. e conspectu Christianorum eliminaret. Fecit hoc *IMPERATOR* gloriosissimus pari cum *MOSE* consilio, ardore, constantia, successu, in publico orbis Christiani cœtu Constantiæ congregato.

Quod autem *MOSES* deprehenderet, cum pompa suscitatum vitulum ponderosum non sine magno labore, nec sine ferro & igne, posse aboleri: Nullis pepercit laboribus, nec ferro nec igni, quibus comminuendus atq; comburendus esset. Nec *SIGISMUNDUS IMPERATOR* leve sibi datum sensit negotium, Johannem hunc aureis artibus coloribusq; præfulgidum, ex oculis animisq; Christianorum eximendi. Neq; enim vel in congregationem Christianorum eum pertrahere primùm potuit, ob autoritatis & auri molem, qua niteretur. Multis tandem studiis, plurimorum legatorum auxilio suaq; celsis-

celsissima manu Constantiam pertracti, ibique sede celsa movendi, eam mox pertinaciam animique duritiem animadvertit, quæ violenta requireret media. Præterquam enim quod è manibus *Sigismundi* & *Concilii* elapsus esset, ob aureæ artis & spectatæ autoritatis molem, reniti vehementer cœpit, nullam admittens *Sigismundi* ac *ceterorum Principum* in Concilio congregatorum vel mollissimam manum. Teneri noluit, quanto minus ex voto Concilii tractari, prensari, loco pristino excelso moveri, quid dicam, deleri? Sic ferro & igne opus erat, quibus uteretur *SIGISMUNDUS IMPERATOR* cum Collegio, ad retinendum pondere suo manibus se subducentem Johannem, ad tractandum dedolandumve illum, quin & conterendum, omnique vi ac specie privandum.

Quod igitur reluctans Johannes robur nactus esset à potenti & forti duce Friderico, cujus tutelæ se commisisset, stricto ferro, quod Friderico non ostendere sed inferre oportuit, per *SIGISMUNDUM* coërcendus & in angustias redigendus fuit. Bello itaque gravissimo, à *Sigismundo* cum Friderico Johannis protectore gesto, occupatis Friderici ditionibus, dirutis arcibus, flamma consumptis palatiis, direptis opibus: In manus Sigismundi tandem rediit *vitulus Johanniticus*, carceribus inclusus, tanquam furno, Rhenique adeo fluctibus passim, cinerum vituli inaurati sparsorum numero, commissus.

Sed nec prætereundus hic *fidus Mosis*, herois fortissimi, & individuus in hoc admirabili negotio *comes*, *JOSUA*. Hic sane, antequam Dei nutu Moses ad populum properasset, inspecturus corruptam Ecclesiæ sub auri splendore faciem, Mosi mature nunciavit vitulantium Israëlitarum strepitum inconditumque sonum. Pari omnino ratione, priusquam *Sigismundus Imperator*, Ecclesiæ advocatus ac præses celsissimus, ad visitationem atque emendationem Ecclesiæ se componeret, corruptionis publicæ nuncium præ ceteris audivit *GERSONEM* Christianissimum.

Hic enim, vacante Imperio A. 1410. Sigismundo nondum electo Imperatore ast mox eligendo, publico scripto palam denunciavit, quam fœda ex deaurato vitulo Johanneo Ecclesiæ facies esset. Quod *Imperatoris Romani* esset advolare, succurrere, mederi, totius Ecclesiæ cœtum convocando, vitulum deturbando, atque abolendo. Hic utique *Sigismundi Josua*, totius hujus negotii, à Sigismundo cautissime tractandi atque postea animosissime tractati, comes & adjutor fidelissimus extitit. Donec Ecclesia ab isto liberaretur atque purgaretur deaurato vitulo, Religionis avitæ dedecore publico. Eo certe anno, quo *Sigismundus* Imperator declaratus, qui emendandæ ac perpurgandæ Ecclesiæ manum potentissimam adhiberet, hic *Gerson*, ejus temporis *Josua*, memorabili isthoc scripto *de Modis uniendi ac reformandi Ecclesiam in Concilio universali*, corruptissimam Ecclesiæ sub Johannis XXIII. aurei vituli umbra conditionem descripsit.

Sed & aperto ore, sepositoomni metu, fronte serena, *Johannis XXIII. ex simonia pecuniarias artes* detexit. Indeque emendationis vel *reformationis in Concilio Generali statim per Cæsarem suscipiendæ regulas* suggessit, quæ totum negotium dein moderarentur.

Profecto quicquid in hoc libro Gerson suppediravit in perarduo negotio consilii, à *SIGISMUNDO IMPERATORE* mox ad unguem pœne servatum atque præstitum est. Quod sigillatim recensere, atque Gersonis monita cum Sigismundi in Concilio Constantiensi susceptis negotiis conferre, locus hic non admittit. Quisque qui hoc *Gersonianum opus*, proxime ante Constantiense Concilium editum legerit, atque cum constitutionibus atque fatis Concilii laudati composuerit, intelliget, *curatam* hic datam à Gersono *Concilii magni amussim.* Neque quisquam tantæ fuerit autoritatis Consiliarius in ullius Ducis curia, ut cuncta ejus monita tam curate observentur atque probentur, quantæ hic Cancellarius Parisiensis fuisse deprehenditur in universali atque incomparabili Concilio Constantiensi apud Imperatorem reliquosq; Principes ac magnates fidei. Sane Gersonis hoc opusculum non solum instar canonis rerumque agendarum mensuræ habitum, sed & maximarum controversiarum in Concilio componendarum fundamentum reapse extitit. Ut os quasi formaret Assessorum Concilii illustrissimorum.

Quapropter in hoc *Rerum Concilii Constantiensis Opere*, hoc Gersonianum monumentum, Concilii splendidissimi normam atq; regulam, omittere nefas judicavit *Serenissimus Princeps* RUDOLPHUS AUGUSTUS.

Antiquæ verò *historiæ* dum velificandum, dissimulare acerbiorem etiam istius ætatis stilum ob graviora capitum delicta, nostrum non fuit. Ex suo quæque lector æstimabit seculo.

Profecto superiora tempora minus *dissimulare* didicisse, nostra & molliora, & cautiora atque callidiora evasisse, ostendent scripta utriusque ævi inter se collata. Illi non duntaxat scapham scapham dicebant, nullis parcentes vel summæ dignitatis viris, sed & probrosis verbis atque imaginibus sine metu publice describebant, quos erant notaturi. Quod elegantioribus atque callidioribus nostris temporibus grande foret nefas. Ita in ARCHIVO BLANKOBURGENSI, excedentis illius olim dicendi scribendique libertatis exempla supersunt notabilia, quando Comitibus quibusdam superiori adhuc seculo subditorum aliqui probrosas exhibuerunt valvisque urbis aut arcis affixerunt imagines, longa oratione nefanda adscripta, nominibusque suis palam expressis.

Superiorum itaque temporum *os* apertum, & pro nostra modestia nimis *hians*, in his ac similibus spectare, non injucundum est. Neque fata dudum præterita nobis aliud quam *admirationem* relinquunt, quæ neminem nostrum offendant, longissime à nobis remota. Dein pretium nostræ ponunt oris castitati, seculique mollioris decori. Artes pares dissimulari hodie sollicitius quàm olim, ac novis pigmentis illini qui dixerit, viderit an capiat, ex colore fatorum publicorum calamum formari eruditorum.

Cete-